

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Monitorowanie nadzwyczajnych środków i odporności UE w dziedzinie energii”**(opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji hiszpańskiej)**

(2023/C 293/07)

Sprawozdawca: **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Wniosek o konsultację	Prezydencja hiszpańska w Radzie UE, 8.12.2022
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
	Opinia rozpoznawcza
Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	13.12.2022
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	16.5.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.6.2023
Sesja plenarna nr	579
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	198/2/5

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Proces odbudowy po pandemii COVID-19 i nieuzasadniona agresja Rosji wobec Ukrainy spowodowały poważne zakłócenia w europejskim systemie energetycznym, co spotęgowało obawy o bezpieczeństwo energetyczne, wywołało rekordowy wzrost cen energii oraz uwydatniło nadmierną zależność UE od rosyjskich gazu, ropy naftowej i węgla.

1.2. Społeczeństwo UE jest bardzo zaniepokojone tym, jak radzić sobie z takimi zakłóceniami, aby jednocześnie umożliwić w UE znaczny i zrównoważony wzrost gospodarczy oraz spójność społeczną. To wyzwanie dotyczy nie tylko energii, lecz również odporności i otwartej strategicznej autonomii UE, społeczeństwa oraz konkurencyjności przemysłu europejskiego.

1.3. Gdy kryzys energetyczny doprowadził do rekordowego wzrostu cen gazu i energii elektrycznej i wywołał poważne obawy o bezpieczeństwo dostaw energii, bezwłoczną reakcją Komisji Europejskiej i Rady było uruchomienie szeregu zestawów narzędzi i środków nadzwyczajnych w celu zmniejszenia zależności od rosyjskich paliw kopalnych i złagodzenia wzrostu cen energii.

1.4. Nadzwyczajne środki przyjęte przez UE okazały się skuteczne z punktu widzenia dywersyfikacji źródeł paliw kopalnych UE i odejścia od rosyjskich paliw kopalnych, lecz mniej skuteczne, jeśli chodzi o rozwiązanie problemu rachunków za energię, co – wraz z łagodnymi warunkami pogodowymi w sezonie zimowym – doprowadziło do spadku zapotrzebowania na energię. Ponadto wysokie ceny gazu i energii elektrycznej wpłynęły głównie na zapotrzebowanie na energię w przemyśle i na gospodarstwa domowe o niskich dochodach, które są bardziej podatne na wahania cen rynkowych.

1.5. Mając na uwadze skuteczność, lepiej byłoby, gdyby państwa członkowskie przyjęły jednolite środki w celu zapewnienia równych warunków działania, z wyjątkiem sytuacji, gdy środki te dotyczą aspektów związanych z podstawowymi urządzeniami i infrastrukturą kluczową. Środki przyjmowane na szczeblu krajowym różnią się w zależności od kraju, co prowadzi do stosowania różnych strategii podatkowych, regulacyjnych i dotyczących dotacji, podczas gdy ceny energii utrzymują się na wysokim poziomie.

1.6. Konsekwencją nieskutecznych środków przedsięwziętych w celu rozwiązania problemu wysokich cen energii jest spadek zarówno konkurencyjności przemysłu, jak i dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych ze względu na wpływ na stopy inflacji. Poważnie ogranicza to zdolność do zapewnienia zrównoważonego wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i dobrobytu społecznego.

1.7. W ramach polityki UE należy wzmocnić długoterminową wizję przeprowadzenia dwojakiej transformacji, zdecydowanie unikając pozostawienia ludzi w tyle tego procesu oraz wykraczając poza przyjęcie tymczasowych środków mających złagodzić gwałtowny wzrost krótkoterminowych cen energii. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) podkreśla znaczenie przyspieszenia wprowadzania na dużą skalę bezemisyjnych źródeł energii za pomocą uproszczenia procedur wydawania zezwoleń, by umożliwić szybkie zmniejszenie zależności od paliw kopalnych pochodzących od stron trzecich, wypełnienie zobowiązań związanych ze zmianą klimatu i zwiększenie konkurencyjności.

1.8. Przejściu na w pełni zdekarbonizowane zużycie energii powinny towarzyszyć przystępne i stabilne ceny energii, które umożliwią masowe inwestycje w dekarbonizację dużych sektorów przemysłu, MŚP i gospodarstw domowych. Stabilne i przewidywalne systemy wynagrodzeń za odnawialne źródła energii muszą być zatem ukierunkowane na rzeczywiste długoterminowe koszty produkcji i być oddzielone od cen paliw kopalnych. Ta strategia wnosi pozytywny wkład w poprawę odporności i autonomii energetycznej.

1.9. Przystępne ceny umożliwiłyby zastąpienie paliw kopalnych w jak największym stopniu energią elektryczną oraz wykorzystanie gazów odnawialnych w sektorach, w których trudno jest obniżyć poziom emisji.

1.10. Dostęp do surowców krytycznych ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia stabilnego środowiska dla przemysłu, poczynienia postępów na drodze do dekarbonizacji oraz uniknięcia zakłóceń w dostawach, a tym samym ochrony łańcucha dostaw.

2. Streszczenie wniosku prezydencji

2.1. Nadchodząca prezydencja hiszpańska zwróciła się do EKES-u o sporządzenie opinii rozpoznawczej w sprawie *monitorowania nadzwyczajnych środków i odporności UE w dziedzinie energii*.

2.2. Wniosek złożono w następstwie pandemii COVID-19 i w świetle rosyjskiej napaści na Ukrainę, która to napaść spowodowała poważne zakłócenia w globalnym systemie energetycznym, spotęgowała obawy dotyczące bezpieczeństwa energetycznego, wywołała rekordowy wzrost cen energii oraz uwydatniła nadmierną zależność UE od rosyjskich gazu, ropy naftowej i węgla.

2.3. Wzrastają koszty dostaw zagranicznych do UE, na przykład energii, żywności i towarów, w tym surowców krytycznych, i społeczeństwo UE zastanawia się, jak sprostać temu wyzwaniu, aby jednocześnie umożliwić zrównoważony wzrost unijnej gospodarki.

2.4. Zakres opinii, której dotyczy wniosek, obejmuje środki przyjęte w celu stawienia czoła kryzysowi energetycznemu, odporność i otwartą strategiczną autonomię UE, społeczeństwo oraz konkurencyjność przemysłu europejskiego.

2.5. Ostatnie wydarzenia w Stanach Zjednoczonych prawie na pewno będą miały wpływ na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym na bazę przemysłową, ale kwestia ta zostanie omówiona w odrębnej opinii.

2.6. Koncepcja autonomii strategicznej jest obecnie szersza niż była dotychczas, a do tradycyjnych kwestii bezpieczeństwa i obrony dołączono przemysł, energetykę, technologię i handel. Unijny plan odbudowy i zwiększania odporności, Next Generation EU, niewątpliwie zapewni znaczący impuls do rozwoju otwartej strategicznej autonomii UE w różnych wskazanych dziedzinach.

2.7. W porównaniu ze swoimi głównymi partnerami handlowymi UE jest orędowniczką prawdziwego, skutecznego, opartego na zasadach, swobodnego i uczciwego handlu i głównym propagatorem gospodarki otwartej, który wystrzega się protekcjonizmu. W obecnych ramach międzynarodowych poważnym wyzwaniem jest jednak konieczność zrównoważenia autonomicznej polityki przemysłowej i otwartości na handel.

Unia Europejska musi przyciągać inwestycje, by poprawić produkcję przemysłową, zabezpieczyć dostawy energii i surowców krytycznych oraz wspierać transformację przemysłową w kierunku społeczeństwa bezemisyjnego, utrzymując wiodącą pozycję technologiczną w strategicznych obszarach i zachowując rynek wewnętrzny jako cenny fundament Unii Europejskiej. Jest to bowiem najlepszy sposób zagwarantowania większej zamożności społeczeństwa UE oraz ochrony i promowania wysokiej jakości miejsc pracy w UE.

2.8. Niezbędna dwojaka transformacja przemysłowa i społeczna pod względem ekologicznym i cyfrowym musi chronić model europejski. Należy zadbać o to, by obywatele pozostali w centrum działań: ochrona miejsc pracy i promowanie nowych, wysokiej jakości miejsc pracy oznacza przekwalifikowanie i podnoszenie kwalifikacji siły roboczej, przy czym trzeba zdecydowanie unikać pozostawienia ludzi w tyle.

2.9. Obecne sojusze przemysłowe wspierane przez Komisję muszą ukierunkowywać inwestycje i innowacje, aby możliwe były zapewnienie dostępności surowców, zwiększenie recyklingu i popularyzacja technologii w konkretnych dziedzinach. Jednocześnie należy zawsze dbać o to, by niezbędne globalne łańcuchy dostaw były zgodne z zasadami i wytycznymi UE i OECD.

2.10. Podsumowując, w tym nowym geopolitycznym scenariuszu te trzy kwestie – krytyczne zależności, autonomia strategiczna i zabezpieczenie łańcuchów dostaw zasobów strategicznych i energetycznych – okazują się kwestiami strategicznymi, które w decydujący sposób wpłyną na stosunki między państwami i blokami. Europa musi zdobyć większą autonomię, jeśli chodzi o dostęp do zrównoważonych zasobów energetycznych i surowców, aby zapewnić przemysłowi konkurencyjność i równe warunki działania.

2.11. Dlatego też prezydencja hiszpańska zwróciła się o opinię w sprawie odporności, autonomii strategicznej, społeczeństwa i konkurencyjności przemysłu, aby doprowadzić do repatriacji produkcji na rynek wewnętrzny, do poprawy koordynacji i większej integracji polityki przemysłowej pod względem strategicznych zależności, kładąc mocne fundamenty po dwojaką transformację.

2.12. Jednakże dążenie do wzmocnienia przemysłu musi iść w parze z wysiłkami na rzecz obrony swobodnego i uczciwego handlu międzynarodowego z zachowaniem minimalnych standardów społecznych. Zasadnicze znaczenie ma ochrona równych warunków działania w UE poprzez udoskonalenie unijnego zestawu narzędzi służących przeciwdziałaniu zakłócającemu wpływowi subsydiów zagranicznych na rynek wewnętrzny.

2.13. Ponadto należy monitorować odporność energetyczną i obecny model regulacyjny energetyki, który nie uwzględnia apelu konsumentów (gospodarstw domowych i przedsiębiorstw) o gwarantowaną, czystą i przystępną cenowo energię.

3. Kontekst

3.1. Europa przechodzi przez niespotykany dotąd kryzys energetyczny, charakteryzujący się niezwykle wysokimi cenami gazu i energii elektrycznej oraz poważnymi obawami o bezpieczeństwo dostaw energii, co ma wpływ na całą gospodarkę ze względu na znaczenie zużycia energii będącej ogromnym wkładem w produkcję większości towarów i usług. Sytuację pogarsza dodatkowo brak dostępu do surowców. Rosyjska agresja na Ukrainę nasiliła skutki wzrostu cen energii, zagrażając konkurencyjności europejskiego przemysłu oraz dochodom i środkom utrzymania gospodarstw domowych.

3.2. Doprowadziło to do wdrożenia różnych polityk w obu obszarach na szczeblu europejskim i krajowym z myślą o złagodzeniu społecznych i gospodarczych skutków gwałtownego wzrostu cen energii. Ponadto kryzys energetyczny wywołał debatę publiczną nie tylko na temat zależności energetycznej, lecz także na temat autonomii strategicznej.

3.3. Środki przyjęte w 2022 r. opierają się między innymi na wspólnym przekonaniu, że gospodarka europejska musi przyspieszyć zieloną i sprawiedliwą transformację w kierunku w pełni bezemisyjnej gospodarki i społeczeństwa, aby zmniejszyć zależność energetyczną UE od dostawców zewnętrznych. Bezpośrednimi korzyściami płynącymi z szeroko zakrojonego wdrażania odnawialnych źródeł energii są m.in. przystępne i stabilne ceny energii oraz wiodąca pozycja w dziedzinie technologii energii odnawialnej, co pozwala na odniesienie kolejnych korzyści z utrzymania tworzenia wartości ekonomicznej w UE i umożliwia – tym samym – zrównoważony wzrost gospodarczy i spójność społeczną.

3.4. Ceny energii zaczęły znacząco rosnąć w drugiej połowie 2021 r., kiedy to gospodarki UE zaczęły powracać do funkcjonowania sprzed pandemii. UE ucierpiała jednak również w wyniku napaści rosyjskiej na Ukrainę, wywołującej niepożądane skutki w kluczowych sferach, takich jak bezpieczeństwo dostaw energii. Ryzyko z tym związane urzeczywistniło się na rynkach energii w wyniku decyzji Rosji o wstrzymaniu dostaw gazu do kilku państw członkowskich UE.

3.5. Reakcja UE nastąpiła natychmiast pod koniec marca 2022 r., kiedy to uzgodniono stopniowe znoszenie zewnętrznej zależności UE od rosyjskich paliw kopalnych. Ta inicjatywa zakończyła się ostatecznie porozumieniem Rady z maja 2022 r. w sprawie nałożenia zakazu na niemal 90 % całego importu rosyjskiej ropy naftowej do końca 2022 r. Temu działaniu towarzyszył zawarty w planie REPowerEU apel o dywersyfikację dostaw i źródeł energii, o przyspieszenie wdrażania odnawialnych źródeł energii na dużą skalę oraz o poprawę efektywności energetycznej i infrastruktury energetycznej.

3.6. Pierwszym środkiem było umacnianie solidarności między państwami członkowskimi UE w przypadku niedoborów gazu. Upowszechniano również wspólne zakupy gazu z myślą o dywersyfikacji i zabezpieczeniu dostaw gazu, ograniczeniu wpływu cen gazu na rynku zarówno gazu, jak i energii elektrycznej, dzięki nowej cenie referencyjnej gazu, która lepiej odzwierciedla przejście od korzystania z gazociągów do terminali LNG. Powszechnie akceptowany wirtualny punkt obrotu Title Transfer Facility (TTF) uznano za już nieskuteczny.

3.7. Ponadto bezpośrednim mechanizmem ograniczania zależności gazowej od dostawców zewnętrznych jest dążenie do zmniejszenia zapotrzebowania na gaz, co ma wpływ nie tylko na zużycie gazu ze złóż konwencjonalnych, lecz także na produkcję energii elektrycznej pochodzącą z krańcowych jednostek cyklu kombinowanego. W związku z tym osiągnięto porozumienie w sprawie zmniejszenia zapotrzebowania na gaz o 15 %.

3.8. Ponadto zasadniczą kwestią w zagwarantowaniu dostaw gazu było uzupełnienie magazynów gazu w celu zapewnienia dostaw energii przez cały sezon zimowy. Ostatecznie przyjęto wymóg stosowania wskaźnika napełnienia wynoszącego 80 % zimą 2022–2023 oraz 90 % w odniesieniu do przyszłych sezonów zimowych.

3.9. Aby uniknąć utraty konkurencyjności przemysłu i dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych, drastyczny wzrost cen energii wymagał również podjęcia działań, równoległe do środków mających na celu zabezpieczenie dostaw gazu. Dnia 6 października 2022 r. Rada przyjęła trzy środki mające na celu rozwiązanie problemu wysokich cen energii. W pierwszym z nich uwzględniono kwestię zapotrzebowania na energię elektryczną poprzez ustanowienie celu dobrowolnego zmniejszenia zapotrzebowania o 10 % oraz celu obowiązkowego zmniejszenia zapotrzebowania o 5 % w godzinach szczytowego obciążenia do końca sezonu zimowego. Po drugie, ustalono pułap cenowy wynoszący 180 EUR/MWh dla technologii inframarginalnych, by uniknąć zjawiska nieoczekiwanych zysków wynikających z wysokich cen gazu i by wszelkie dodatkowe przychody przekraczające pułap cenowy były rozdzielane między odbiorców końcowych, umożliwiając obniżenie ich rachunków za energię. Po trzecie zatwierdzono opłatę solidarnościową dla sektora paliw kopalnych dotyczącą tych przedsiębiorstw, których zyski od 2018 r. przekraczają 20-procentowy średni wzrost dochodów. Wszystkie te środki związane z rachunkami za energię ostatecznie uzupełniono mechanizmem ograniczania cen gazu TTF do 180 EUR/MWh pod pewnymi warunkami zatwierdzonymi 19 grudnia 2022 r. w połączeniu z pułapem cen ropy naftowej dla rosyjskiej ropy naftowej wynoszącym 60 USD za baryłkę.

3.10. Należy podkreślić, że przy wdrażaniu tych przepisów pewien zakres działania zasadniczo pozostawiono państwom członkowskim.

3.11. Wysiłki na rzecz łatwiejszego wydawania zezwoleń na korzystanie z odnawialnych źródeł energii również służą realizacji podstawowego założenia, że środki związane z wdrożeniem odnawialnych źródeł energii są najskuteczniejsze z punktu widzenia zmniejszenia zależności od zewnętrznych źródeł energii. W związku z tym tymczasowo zatwierdzono przyspieszone procedury wydawania zezwoleń w odniesieniu do obiektów produkujących energię odnawialną. Ponadto zainicjowano już szeroko zakrojoną debatę na temat obecnej struktury rynku energii elektrycznej i jego zdolności do zapewniania odpowiednich zachęt pozwalających przyciągnąć inwestycje i zarazem zagwarantować odbiorcom końcowym dostawy energii i przystępność cenową. Ponadto uzupełnieniem programu jest wniosek dotyczący aktu w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie, co ma na celu wzmocnienie europejskiego ekosystemu produkcji produktów technologii neutralnych emisyjnie.

4. Bezpieczeństwo dostaw, zapotrzebowanie na energię i ceny

4.1. Kiedy kryzys energetyczny spowodował rekordowy poziom cen gazu i energii elektrycznej, Komisja i Rada postanowiły zastosować środki nadzwyczajne określone w art. 122 i 194 Traktatu (TFUE) poprzez uruchomienie szeregu zestawów narzędzi i środków nadzwyczajnych, które wywarły jedynie niewielki wpływ na zmienność cen energii w państwach członkowskich. W rzeczywistości ryzyko związane ze skrajnymi wahaniami rynkowymi zostało w pełni wchłonięte przez ceny energii użytkowników końcowych, ponieważ większość umów rynkowych zazwyczaj obejmuje okres jednego roku.

4.2. Od 2020 r. nastąpił gwałtowny rozwój rynku handlu uprawnieniami do emisji CO₂: średnia cena w 2020 r. wyniosła 24,84 EUR/EUA w porównaniu z 80,87 EUR/EUA w 2022 r. i 89,23 EUR/EUA w marcu 2023 r., a średnia miesięczna rekordowa cena w lutym 2022 r. wyniosła 91,82 EUR/EUA, co jest dalekie od rekordowo niskiego poziomu wynoszącego zaledwie 19,83 EUR/EUA obserwowanego w marcu 2020 r. podczas lockdownu związanego z COVID-19. Nie przyjęto żadnych nadzwyczajnych środków w celu zaradzenia wpływowi na ceny energii dla odbiorców końcowych.

4.3. EKES popiera inicjatywę ukierunkowaną na zapewnienie dostaw energii, w szczególności dostaw gazu. W związku z tym w perspektywie krótkoterminowej pozytywnie odnosi się do działań priorytetowych, poprzez które starano się odpowiednio rozwiązać główne problemy związane ze źródłami gazu i możliwością zastąpienia importu rosyjskiego gazociągami dostawami LNG.

4.4. Miesięczne statystyki dotyczące źródeł gazu w UE wyraźnie pokazują znaczące zastąpienie dostaw gazu z rosyjskich gazociągów od maja 2022 r. – kształtujących się znacznie poniżej przepływów historycznych – wzrostem dostaw LNG, głównie z USA. W związku z tym działania podejmowane przez podmioty rynkowe są w pełni dostosowane do nadzwyczajnych środków UE mających na celu całkowite zastąpienie w perspektywie krótkoterminowej rosyjskiego gazu innymi źródłami.

4.5. EKES zauważa jednak również, że zapotrzebowanie na gaz i energię elektryczną znacznie spadło od początku rosyjskiej agresji. Wzrost europejskich cen energii oraz poważne obawy o bezpieczeństwo dostaw mogą stanowić wyjaśnienie tego spadku, ponieważ zmniejszenie zapotrzebowania zbiega się w czasie z niezwykle wysokimi skokami cen w trzecim kwartale. Spadkowi zapotrzebowania sprzyjały ponadto łagodne warunki pogodowe w zimie.

4.6. Należy podkreślić, że zapotrzebowanie na energię elektryczną jest proporcjonalnie wyższe na poziomie MŚP, podczas gdy zapotrzebowanie na gaz ze źródeł konwencjonalnych występuje głównie w przemyśle i ogrzewaniu. Oznacza to, że wysokie ceny gazu i energii elektrycznej wpłynęły głównie na zapotrzebowanie na energię w przemyśle, który jest bardziej podatny na wahania cen rynkowych. Na poziomie gospodarstw domowych wzrost cen obu nośników energii ma ogromny wpływ na odbiorców wrażliwych.

4.7. EKES stwierdza, że nadzwyczajne środki przyjęte przez UE okazały się skuteczne z punktu widzenia dywersyfikacji źródeł gazu, lecz mniej skuteczne, jeśli chodzi o rozwiązanie problemu rachunków za energię, co miało wpływ na zapotrzebowanie na energię.

4.8. EKES w pełni dostrzega kolosalne wyzwanie związane z zapewnieniem dostaw gazu, które wyłania się wraz z końcem sezonu zimowego 2022–2023. Wymagany 90-procentowy wskaźnik napełnienia magazynów gazu na przyszłe sezony zimowe jest niezbędny do zagwarantowania dostaw energii. Obecna zdolność magazynowania gazu w UE jest na rekordowo wysokim poziomie, jeśli chodzi o pierwszy kwartał roku. Ponadto inicjatywa dotycząca wspólnych zakupów gazu może pomóc w ograniczeniu ryzyka niedostatecznych dostaw energii. UE musi jednak skupić się przede wszystkim na całkowitym uniezależnieniu się od gazu ziemnego.

4.9. EKES sądzi, że lepiej byłoby, gdyby państwa członkowskie przyjęły jednolite środki w celu zapewnienia równych warunków działania, z wyjątkiem sytuacji, gdy środki te dotyczą aspektów związanych z podstawowymi urządzeniami czy też infrastrukturą kluczową. Środki przyjęte na szczeblu UE w celu rozwiązania problemu wysokich rachunków za energię nie są dostosowane do tych przyjętych na szczeblu krajowym, co prowadzi do stosowania różnych strategii podatkowych, regulacyjnych i dotyczących dotacji, podczas gdy ceny energii utrzymują się na wysokim poziomie.

5. Odporność, autonomia energetyczna i rola przemysłu

5.1. Ceny energii są głównym czynnikiem napędzającym stopy inflacji odnotowywane w całej UE. Prowadzi to do spadku zarówno konkurencyjności przemysłu, jak i dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych, co poważnie ogranicza zdolność zapewnienia zrównoważonego wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i dobrobytu społecznego.

5.2. Szybka reakcja obejmująca wdrożenie środków nadzwyczajnych okazała się skuteczna na szczeblu UE w łagodzeniu wzrostu cen energii w całej gospodarce. Innym dobrym przykładem inicjatyw krajowych jest zatwierdzony przez Komisję tzw. wyjątek iberyjski, który w 2022 r. umożliwił obniżenie cen na rynku hurtowym o 18 %. W rezultacie Hiszpania ma obecnie jedną z najniższych stóp inflacji. Niemniej wyraźnie widać, że ceny energii odpowiadają za wzrost inflacji, a środki tymczasowe nie były wystarczające do ograniczenia tej tendencji.

5.3. W związku z tym przyjęcie środków tymczasowych zostało w pełni ukierunkowane na złagodzenie gwałtownego wzrostu cen energii w perspektywie krótkoterminowej. Polityka UE wymaga jednak długoterminowej wizji, aby odpowiednio utorować drogę dwójakiej transformacji.

5.4. EKES podkreśla znaczenie postępów we wprowadzaniu na dużą skalę bezemisyjnych źródeł energii. Jest to pilna kwestia, którą należy się zająć, ułatwiając procedury wydawania zezwoleń. W praktyce musi to prowadzić do szybkiego zmniejszenia zależności od paliw kopalnych pochodzących od stron trzecich, być zgodne ze zobowiązaniami związanymi ze zmianą klimatu i podnosić konkurencyjność.

5.5. EKES zaznacza, że przejściu na w pełni zdekarbonizowane zużycie energii powinny towarzyszyć przystępne ceny energii, które umożliwią masowe inwestycje w dekarbonizację dużych sektorów przemysłu, MŚP i gospodarstw domowych.

5.6. Przystępność cenowa będzie możliwa jedynie dzięki wspieraniu inwestycji na dużą skalę w zaawansowane technologie energii odnawialnej i zapewnieniu elastyczności w oparciu o konkurencyjne ramy. Ta strategia wnosi pozytywny wkład w poprawę odporności i autonomii energetycznej.

5.7. EKES uważa, że aby w pełni wykorzystać tę strategię, systemy wynagrodzeń za odnawialne źródła energii muszą być ukierunkowane na rzeczywiste długoterminowe koszty produkcji. Oddzielenie cen energii elektrycznej od cen paliw kopalnych jest zatem kluczowym czynnikiem wpływającym na przystępność cenową. Ponadto zniesienie barier dla umów długoterminowych ma zasadnicze znaczenie dla stabilności i przewidywalności.

5.8. W ramach tego nowego paradygmatu gospodarstwa domowe i przemysł byłyby lepiej przygotowane do ponoszenia wydatków związanych z osiągnięciem celów transformacji energetycznej. Ten proces polega zasadniczo na zastąpieniu paliw kopalnych w największym możliwym stopniu energią elektryczną oraz na wykorzystaniu gazów odnawialnych w sektorach, w których trudno jest obniżyć poziom emisji.

5.9. Należy podkreślić, że nowe zastosowania energii elektrycznej i gazu odnawialnego wymagają dostępu do surowców krytycznych w wielu procesach krytycznych nie tylko w obszarze produkcji i zużycia energii, ale także w całym łańcuchu dostaw. W związku z tym głównym celem polityki UE musi być dopilnowanie, aby przemysł działał w dobrym środowisku w celu uniknięcia zakłóceń w dostawach.

5.10. Przemysł odgrywa główną rolę w dwóch wymiarach: po pierwsze, musi gwarantować wykorzystanie surowców krytycznych w towarach w celu zapewnienia zasobów do produkcji energii i innych dóbr niezbędnych dla gospodarki, a po drugie, jako jeden z głównych emitentów gazów cieplarnianych musi wykorzystywać w swoich procesach wewnętrznych energię zdekarbonizowaną. W tym względzie musi zawsze kierować się zasadą „efektywność energetyczna przede wszystkim”.

5.11. Ponadto przekształcenie przemysłu musi spełniać dwa dodatkowe wymogi, aby możliwe było przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji ekologicznej i cyfrowej, których nie można już odkładać w czasie. Jednym z kluczowych aspektów jest wspomniana już ochrona łańcucha dostaw, a drugim – zapewnienie wystarczających kwalifikacji siły roboczej, by mogła ona dostosować się do zachodzących zmian, co musi obejmować zwłaszcza programy szkolenia i podnoszenia kwalifikacji, gwarancje zatrudnienia oraz możliwości przekwalifikowania i dalszego kształcenia.

Bruksela, dnia 14 czerwca 2023 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
